

Debatt: Svensk energipolitik är ett sabotage mot elförsörjningen

Det är hög tid att göra upp med en energipolitik som saboterar elförsörjningen och leder till orimliga ekonomiska konsekvenser, skriver nationalekonomerna Marian Radetzki och Nils Lundgren.

Hushåll och företag dignar under skyhöga, vilt fluktuerande elpriser. Orsaken är främst vår orimliga energipolitik, som varken gagnar klimatet eller miljön men är förödande för samhällsekonomin. Svensk energipolitik har blivit alltmera nyckfull och kostsam för samhället

Samtidigt som kärnkraften byggdes ut inleddes en energipolitik som skulle få katastrofala följder. En plan för 24 kärnkraftverk antogs 1972, men motståndet växte snabbt. Det fick **politiskt genomslag genom** Centerpartiet, och programmet halverades redan våren 1973. Folkomröstningen 1980 ledde sedan till beslut om total avveckling, 1987 infördes en tankeförbuds lag mot forskning och utveckling på kärnkraftens område och 1999 och 2005 stängdes Barsebäcks två reaktorer.

Energipolitiken har varit ett ständigt hot mot kärnkraften, vilket medfört en systematisk kapitalförstörelse. Tillgången på kompetens har sjunkit i en industri som genererar hälften av landets elektricitet. 2009 producerade svensk kärnkraft blott 63 procent av sin kapacitet, sämst i Europa, och det var inte mycket bättre i fjol.

Osäkerheten om framtida elförsörjning har dämpat investeringarna i basindustrin. Kärnkraftens problem har sammanfallit med mycket stränga vintrar. Priserna för villakunder med elvärme låg mer än 40 procent högre 2009–2010 än 2004–2006.

Krisen i elförsörjningen har dämpat kärnkraftsmotståndet. 2006 togs tankeförbudsparagrafen bort, och 2009 tryggade alliansen kärnkraftens framtid genom att ta bort avvecklingslagen. Men det kan ta år innan kärnkraftens effektivitet uppnår Finlands nivå.

Centerpartiets pris för att acceptera kärnkraften blev en jättelik satsning på subventionerad vindkraft. Denna producerade 2,5 TWh 2009, cirka

2 procent av elförsörjningen, men planeringsmålet för 2020 har satts till 30 TWh, cirka 20 procent av tillförseln. Därmed fortsätter den svenska energipolitiken att sabotera elförsörjningen. Vi tror inte att medborgarna eller ens majoriteten av riksdagens ledamöter har insett vad detta betyder ekonomiskt och miljömässigt.

Vindkraft är näst solkraft den dyraste elkällan. 2009 fick producenterna nästan 35 öre/KWh i stöd, i huvudsak från elförbrukarna, och planen är att sådant stöd ska utgå under 15 år för varje vindsnurra, ett stöd som branschen själv anser nödvändigt. Med en tolvdubbling av

vindkraften fram till 2020 skulle dessa subventioner då kosta drygt 10 miljarder per år. Men eftersom det krävs dubbelt så höga bidrag för de 10 TWh som ska produceras till havs, hamnar totalkostnaden på cirka 13 miljarder detta år. Multiplicera med 15 års stöd och vi får en totalkostnad på nästan 200 miljarder kronor.

Med ytterligare kostnader för kraftledningar och mer reglerkraft, eftersom det inte alltid blåser, hamnar samhällets aggregerade merkostnad för perioden fram till 2035 på närmare 300 miljarder kronor. Svidande elräkningar, högre skatter och lägre offentliga utgifter är konsekvenser.

Denna vindkraftssatsning är orimligt dyr. 300 miljarder kronor skulle räcka till minst sex moderna kärnkraftsreaktorer som producerar tre gånger så mycket el, eller till att energieffektivisera en miljon bostäder. Det krävs betydligt fler än 5 000 vindsnurror, de flesta på land, för att nå målet.

För ett par år sedan antog EU ett antal mål för energisektorn. Ett är att förnybar energi 2020 ska utgöra minst 20 procent av EU:s totala energiförbrukning. Eftersom den svenska andelen var hela 44 procent 2009, beslöts att Sverige skulle nå 49 procent, vilket Sveriges regering flott rundade till 50. Satsningen på vindkraft ses som ett medel för att uppnå EU:s krav.

Är vi därmed uppbundna till den dyra vindkraften. Nej, naturligtvis kan vi förhandla om denna siffra. För det första ligger vi mer än dubbelt över det allmänna målet 20 procent. För det andra är uttrycket ”förnybar” vilseledande.

Den intressanta frågan är om en energikälla är uthållig. Kärnkraften, som står för hälften av vår elproduktion, är uthållig. Uranet kan antas räcka i hundratals eller kanske tusentals år. Hela vår elproduktion uppfyller kraven på förnybarhet eller uthållighet.

Svensk elförbrukning har stagnerat sedan 1990, och befintlig koldioxidfri vattenkraft och kärnkraft har sedan länge levererat vardera hälften av behoven. När de politiska hoten mot kärnkraften nu är borta kan industrin åter nå sin tidigare effektivitet och därtill höja kapaciteten i befintliga anläggningar. Sådana åtgärder är kommersiellt motiverade och kräver inga subventioner, även om det tar några år att övervinna följderna av 30 års energipolitiska sabotage.

Då släpper de kramper som har präglat elmarknaden under senare tid och behovet av utbyggd vindkraft försvinner. Hundratals miljarder frigörs för att vidareutveckla landets forskning, utbildning och välfärd.

Nils Lundgren, nationalekonom, tidigare bankekonom och EU-parlamentariker

Marian Radetzki, professor i nationalekonomi